

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Aylık Kurt Yayınları
Küçük Boy : 6

Nejdet Sançar

H a s a n Â l i i l e H e s a p l a ş m a

İŞİL MATBAASI

İSTANBUL

1 9 4 7

Parish

Hasan Ali'ye asıl cevabım olacak bu broşürü hazırlamakta biraz geciktim. Sebep, broşürde yer almış olan bir takım bilgilerin ve vesikaların muhtelif yerlerden gelmesini bekleyişimdir.

Esasen bu cevapta acele etmek için pek lüzum da görmüş değildim. Çünkü bu broşür türkçülerle türkçülük düşmanlarının yıllardanberi devam eden ve 1944 baharından sonra daha şiddetli bir hal alan kavgalarının bir faslına ait bir vesika olacaktı. Bu itibarla, umumî efkârın önüne erken değil, tam olarak çıkması lâzımdı.

Bugün, umumî efkâra sunmakta olduğum bu broşürle, vazifesini yapmış olan insanlara hâs bir iç rahathığı duymakta olduğumu bilhassa belirtmek isterim.

Zonguldak. 11/XII/1947

Nejdet Sançar

Hasan Âli'nin, Hitler'in «Kavgam» kitabını hatırlatan «Davam» adlı ve iddianame kılıklı müdafaanamesini okuyanlar, eğer o satırları sadece okumuş ve üzerinde biraz durmak ve düşünmek lüzumunu duymamışlarsa, bu eski bakana belki de haksızlığa uğramış bir adam diye acımışlardır. Fakat satırlar arasında dolaşırken biraz düşünmek lüzumunu duyanların, o yüksek edalı ifadelerin altında nasıl bir ruh gizli bulunduğunu farketmemiş olmaları imkânsızdır. Çünkü bir kalem nekadar hünerli, ne derece usta olursa olsun, gizlemek istediği gerçeklerin hepsini birden gözlerin önünden kaldırıp yok edemez.

Yalnız; gülünçlükler, mantıksızlıklar, iftiralar ve yalanlar koleksiyonu olan bu 156 sayfalık müdafaanamede rakipleri küçük düşürmek için başvuru taktiklerin hepsini her okuyanın farketmesinin imkânsız bulunduğunu da kabul etmek lâzımdır. Çünkü bahsı geçen birçok hâdiseler vardır. Hasan Âli'nin bu hâdiseleri ne gibi oyunlarla kendi işine yarar hale getirdiğini anlamak, ancak onların içinde bulunmak, onları bilmekle mümkündür. Çünkü bu eski bakan, bu demokrasi mağlûbu, kitabında zeytinyağı gibi üste çıkabilmek için madalyonun sadece bir tarafını göstermiştir. Halbuki madalyonun bir de arka tarafı vardır ki onu göstermek de şüphesiz bizim vazifemizdir.

Hasan Âli, akıllı ve kurnaz bir adam diye tanınan Hasan Âli, kendisini gülünç eden sözleriyle, suratına çarpılması mukadder olan aydınlarla ve nihayet hiç sı-

kılmadan memleketin sekiz on milliyetçisine atmaya yettendiği çamurlarla artık akıllık veya kurnazlık vasfının bir masal, bir hayal olduğunu bizzat isbat etmiş bulunuyor. İhtimal bunda yediği darbeler neticesi sersemlemiş olması-
nın payı da vardır. Fakat ne olursa olsun, bu siyasi mev-
ta, Davam adlı müdafaanamesiyle kendi çukurunu kendi
kazmış bir mezarçı halindedir. Kendisini bir kuzu, karşı-
sındakileri birer kurt gibi göstermeye çalışan; kendi söz-
lerinin ve iddialarının hepsini doğru, karşısındakilerin
sözlerinin ve iddialarının hepsinin uydurma olduğunu ifâ-
na cesaret eden bir adamın, «som altın» lar diye ortaya
koyduğu neşnelerin bir kısmının bile pashı tenekeler ol-
duğu isbat edilince, hakikat raflarından düşecek o pashı
tenekelerin bu gök kubbenin altında nasıl gümbürtüler
çıkarcacağını önceden hesaplaması lâzımdı. Hasan Âli bu-
nu yapamamıştır.

Bu broşürde neler yok? Bir yerde «büyük masraflar
ederek hukukî istişareler yapacak malî kudretim yoktu»
diyor. Bununla acaba kendisine acındırmak mı istiyor?
Haydi bir iki düşüncesizin acımaya kalktığını farzedelim.
Fakat ya o on formalık broşürü bastırmak için parayı ne-
reden buldu diyenler az mı olacak? İki sütunluk bir yazı
üzerinde hukukî bir istişare yapmak acaba 156 sayfalık bir
kitap bastırmaktan daha mı çok para ister? Sekiz yıl ba-
kanlık iskemlesinde oturan Hasan Âli'nin bu kadarcık bir
parası olmasın mı?!... Sıfır şuna inansın ki bu komikliğine
yalnız türkçüler ve diğer memleket çocukları değil, cümle
âlem gülmüştür. Hattâ kızılar ve belki de dostu Falih
Rıfkı bile gülmüştür.

Ya «bakanlık vazifesinden istifa ettikten sonra...» diye
âdeta böhürlenmesine ne demeli? Hasan Âli'nin bu istifa-
sının, tutkalla yapılmış kadar sağlam oturtulduğu sanı-
lan Bakanlık iskemlesinden demokrasi kuşunun bir kanat

darbesiyle yuvarlanmak olduğunu Türkiyede okur yazar takımından bilmiyen kaç kişi var? Bunları Hasan Âli'nin komikliklerine örnek diye değil, hâdiseleri nasıl izah etmeye çalıştığını göstermek için ele alıyorum. İşte Sıfır Hazretlerinin hâdiseleri izahları hep böyle. Yani yıkılışı istifa diye yaldızlaması kadar gerçek ve lâtif!!

Hasan Âli'nin bütün kızgınlığı tanıklık ifadelerimizin aleyhine oluşu. Peki, ne yapmalı idik? Sıfır Hazretleri memnun olsunlar diye adalet karşısında yalan mı söylemeli idik? Biz, bu davada tanıklık etmeyi kendimiz istemedik. Bu davayı çıkaran da biz değiliz. Davacı kendisidir. Biz de sanık mevkiine düşürdüğü bir zatın, kanunun kendisine verdiği haklardan birisini kullanarak mahkemeye gösterdiği savunma tanıklarıyız. Söylediklerimiz ise sorulan suallere verdiğimiz cevaplardan ibarettir. Eğer bu cevaplar Hasan Âli'nin aleyhinde olmuşa bunda bizim ne günahımız var?

Hasan Âli, günahlarının üstüne bir şal örtebilmek için, müdafaanamesinde hepimize saldırmaktan çekinmemiş. Kitabında kullandığı taktik, açıkça görülüyor ki, türkçüleri «kötü kişiler» olarak göstermektir. «Bu kötü kişilerin sözleri doğru olabilir mi?» diye zihinlerde bir tereddüt yaratmak istiyor.

Biz doğru mu, yoksa eğri mi konuştuk? Bunun takdiri ancak mahkemeye aitti. Ve işte mahkeme sözlerimizin eğri mi, doğru mu olduğunu takdir etmiştir. Bu takdirden, hissesine düşmesi icap eden payın ne olacağını ise, Hasan Âli bulup çıkarsın!..

Hasan Âli, kendisini etrafa bir melek kadar temiz gösterebilmek gayretiyle kaleme aldığı ve Ulusta da günlerce tefrika ettirdiği müdafaanamesinde, bunu, gerçeklerin üzerine kat kat salınarak örtmek suretiyle yapmaya çalışmıştı.

Bu şallardan bir kısmı Kür Şad dergisinde çıkan cevaplarla kaldırıldı. Geri kalanlardan bir kısmını da şimdi burada ben kaldıracağım:

1 — Hasan Âli, müdafaanamesinde, aleyhindeki iddiaları hep «resmî vesika» lara dayanarak çürütür ve çürütmek ister gözüküyor. Onun için önce bu «resmî vesika» lar üzerinde duracağım.

Resmî vesika nedir ve bunlarda yazılı olan her şey bir gerçek midir?

Üzerinde herhangi bir makamın ünvanı ve bu ünvanın altında da bir tarih ile bir numara bulunan her yazıya «resmî vesika» deniyor. Hasan Âli'ye Tasvir'de cevap verirken bu cins «resmî vesika» ların mutlaka baştanbaşa doğru olmayacağına bir misal olmak üzere, Millî Eğitim Bakanlığının, «Türkçe Metinler» in ders kitabı olarak okutulup okutulmadığı hakkındaki mahkeme sualine verdiği cevabı göstermiştim. Burada birkaç örnek daha vererek «resmî vesika» denilen yazıların bazılarının mahiyetini iyice belirtmek istiyorum:

a) Türkçülük aleyhindeki hareket sıralarında, 19 Mayıs 1944 tarihli gazetelerde, İç İşleri Bakanlığının resmî bir tebliği çıkmıştı. Şu sözler o tebliğdendir:

.....İrkçilik ve Turancılık gayeleri güden ve son zamanlarda faaliyetlerini arttırdıkları, bu yolda tertipler aldıkları ve anlaşmalar imzaladıkları bilhassa görülen bu kimselerin Teşkilâtı Esasiye Kanunuyla müesses bugünkü rejlimimize ve vatandaşların hakiki milliyetçilik telâkkilerine aykırı umdeleri ve bu umdelere varmak için gizli cemiyetleri, faaliyet programları, teşkilât ve propaganda organları, hattâ muhaberelelerini gizli tutmağa matuf şifreleri ve parolaları vardır.

Bu resmî tebliğ bir «resmî vesika» olduğuna göre, şu yukarıki sözlerin hepsinin doğru olduğunu kabul etmek mi icap edecek? Resmî tebliğ şifreleri, paroladan, gizli ce-

miyetten, şundan bundan bahsediyor. Haydi bir bakanlık iğri söylemez diye bunların hepsinin doğru olduğunu farz edelim. Fakat ortada bu işlere ait diğer resmî bir vesika daha var. O da türkçüleri beraat ettiren, İstanbul Sıkı Yönetim Komutanlığının 2 sayılı mahkemesinin gerekçeli hükmü.. Bu gerekçeli hüküm şifrenin, parolanın, gizli cemiyetin, şunun bunun hep birer masal olduğunun da vesikasıdır.

Aynı hâdise hakkında birbirine tamamen aykırı şeyler söyleyen bu iki vesikanın ikisi birden doğru olamayacağına göre, acaba hangisi iğridir? Daha ortada fol yok yumurta yokken yayınlanan birincisi mi, yoksa aylarca süren muhakemelerden sonra kararlaştırılan ikincisi mi?

Hükmü, bu satırları okuyanlar versin!

b) Yine türkçüler davasından bir başka misal: İstanbul Sıkı Yönetim Komutanlığı son tahkikat kararını gazetelere verirken, kararın başma şu takdim sözlerini koymuştu:

«İrkçılık, turancılık gayeleriyle gizli cemiyet kurarak millete ve vatana karşı hıyanet hareketlerine teşebbüs ettiklerinden dolayı tahkikatları mevkuşen yapılan şahıslar hakkında alınan son tahkikat kararı umumî efkârı aynıyla arz olunur.»

Örfî İdare K. Korg.

Sabit Noyon

İşte bu resmi vesikaya göre türkçüler «vatana karşı hıyanet hareketlerine teşebbüs» etmişlerdir!!! Şimdi bir, bu kesin ifadeyi düşünün, bir de millete ve vatana karşı hıyanet hareketlerine teşebbüs edenler hakkında bu makama bağlı mahkemenin verdiği beraat kararını... Eğer yukarıki resmi vesikanın iddia ettiği gibi millete ve vatana karşı bir hıyanet teşebbüsü olsaydı, bu kadar alçakça bir hareketin karşılığı beraat mı olurdu? O halde yukarıki

resmî vesikanın değeri nedir? Bugün bunun manasını kavramak güç değildir. Çünkü vatana karşı hıyanet hareketlerine girişenlerin türkçüler mi, yoksa başkaları mı olduğu çoktan anlaşılmış bulunuyor.

c) Yukarki iki misal herkesin bildiği şeylerdir. Bir de herkesin bilmediği, fakat herkesin ve bilhassa Hasan Âlinin çok iyi anlıyacağı bir misal vereceğim:

1944 te, türkçülük aleyhindeki hareket sırasında, Bahkesir Lisesinin son sınıfında bulunan altı öğrenci hakkında, bunların «*edebiyat öğretmeni Nejdet Sançar'ın ırkçılık ve turancılık telkinleri altında kaldıkları*» nı tesbit (!) eden bir takım fişler doldurulmuştu. Bu fişler nihayet Sıkı Yönetim Mahkemesine kadar geldiler ve beni mahkûmiyete götüren delillerden biri olarak mahkeme kararında yer aldılar.

Ben, ikinci muhakememizde «*Öğrencilere ırkçılık - Turancılık telkini yaptığım iddiası sabit olmadığından*» beraat ettiğime göre bu fişlerin (yani bu resmî vesikaların) tesbit ettikleri nesnenin gerçekte ilgisi meydandadır. Fakat benim burada asıl bahsetmek istediğim bu fişlerin Ali Vecihi Birler adındaki öğrenciye ait olanıdır. Çünkü bu gencin fişinde, «*emniyet müdürü veya âmiri*» hanesinde kendisinin ayrıca «*ahlâkan da mazbut olmadığı*» nı tesbit eden bir kayıt bulunmaktadır.

Bu «resmî vesika» da ahlâkının mazbut olmadığı tesbit (!) edilmiş bulunan Ali Vecihi Birler, yatılı imtihanını kazanmak suretiyle Bahkesir Lisesinin yedinci sınıfına gelmiş ve yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu, on birinci sınıflarda, yani beş yıl arka arkaya okulun iftihar levhasında yer almış, daha doğrusu adı ve resmi iftihar levhasından hiç eksik olmamış bir çocuktur. Millî Eğitim Bakanlığınca tesbit edilen esaslara göre, bir öğrencinin iftihar levhasında yer alabilmesi, bir ders yılında hem çalışkan-

lık, hem de ahlâk bakımından örnek bir durum göstermesiyle mümkündür. Yani iftihar levhasına çıkabilmek için yalnız çalışkanlık kâfi değildir. Çok çalışkan olan öğrencilerin idarî sicillerinde bir pürüz bulunması, onlara iftihar levhası yolunu kapar. Bundan anlaşılır ki Ali Vecihi Birler, okulda bulunduğu beş yıl içinde ahlâk bakımından en küçük bir pürüzüne rastlanmıyan bir gençtir. Böyle olmasa beş koca yıl içinde hem öğretmenlerinden, hem de okul idaresinden «*çalışkanlık ve ahlâkta örnek olma*» notları alamaz ve binnetice Hasan Âli tarafından gönderilen mukâfat kitaplarını elde edemezdi. İşte ahlâkının mazbut olmadığı «resmî vesika» ile tesbit (!) edilen genç.. Ve işte resmî vesika denilen şeylerin bir kısmının mahiyeti...

Ben daha ne söyleyim?

Hükmü yine bu satırları okuyanlar versin. Ve Hasan Âli'nin kitabına doldurduğu resmî vesikaların hepsine inanmanın doğru olup olamayacağını da yine umumî efkâr tayin etsin!.

2 — Hasan Âli, kitabında, Atsız'dan bahsettiği yerlerden birinde: «*işsiz ve yaşama medarından mahrum kalmaması düşüncesiyle ve ıslahı hal etmiş bulunması ihtimalini derpiş ederek 106 lira aylık ücretle Boğaziçi özel lisesine tayinine müsaade ettim.*» diye bir cümle kullanıyor. Belli ki bununla hasınlarına karşı bile ne derece müşfik (!) olduğunu, yani türkçesi, kimsenin ekmeği ile oynamadığını göstermek isteginde!. Ama bu da lâf.. Bu da meşhur manasıyla edebiyat.. Hasan Âli'yi iyi tanıyanlar onun bu cephesinin göstermek istediği gibi olup olmadığını herhalde bilirler. Kendisini iyi tanımayanlara ise, ben onun bu tarafını (yani bazı kimseleri «yaşama medarı» ile nasıl oynadığını) birkaç misalle göstermeye çalışacağım. Bu misaller de en iyi bildiğim hâdiselere, yani kendimize ait olacak.

a) Biriinci misal Atsız'ı «yaşama medarı» udan mahrum etmeye kalkması hâdisesidir. Müşfik (!) Hasan Âli, Saracoğlu Şükrü'ye yazılan ikinci açık mektupla bakanlık iskemlesinin, altından kaymakta olduğunu görünce, 1944 nisanının ilk günlerinde Atsız'ın Boğaziçi Lisesindeki vazifesine son verdirdi. Kitabında sözde tarafsızlığı ve âdilliğini göstermek için «*ancak 3 mayıs 1944 günü Ankara'da yapılan nümayiş neticesinde vaki takibattan sonra ödevine bakanlıkça nihayet verilmiştir*» denmesi uydurmadır. Atsız, o zaman gazetelerin de yazdığı şekilde Boğaziçi Lisesinden kendisine yapılan tebligat üzerine nisanın yedinci günü ayrılmıştır. Bu da gösteriyor ki Hasan Âli ortada bir sebep yokken ve daha doğrusu sadece kendi sandalyasına ait bir sebep varken, bakanlık selâhiyetini keyfi şekilde kullanarak bir öğretmeni «yaşama medarı» ndan mahrum edecek bir karar vermekten çekinmemiştir.

Bu, orta oyununda şefkat rolüne çıkan Hasan Âli'nin bu cephesine ait birinci gerçektir.

b) İkinci misal Bedriye Atsız'ı «yaşama medarı» ndan mahrum etmeye kalkmasıdır. Bedriye Atsız, 16 Mayıs 1944 de nezaret altına alınmıştı. Bakanlık emrine alınması ise ortada henüz böyle bir hareketi icap ettirecek bir sebep yokken, üç gün daha öncedir. Erenköy Lisesi Müdürlüğü'nün bu durumu kendisine tebliğ ettiği yazı işte şudur:

T. C.

Maarif Vekillliği

Erenköy Kız Lisesi

13/5/1944

Müdürlüğü

Sayı: 524

Bedriye Atsız

Erenköy Lisesi Tarih Öğretmeni

13/V/1944 tarihinde vekillik emrine alındığınız bildirilmiştir. Durum arz eder, Gayetî RFE Kütüphanesi - <https://rantey.org> Müdür

F. İsam Onan

İki buçuk ay kadar mevkuf kalan Bedriye Atsız, ortada kendisine göre bir suç bulunmadığı için, 26 Temmuz 1944 te serbest bırakılan diğer beş kişiyle birlikte hürriyetine kavuştuktan sonra, 1 Ağustos 1944 te Bakanlığa bir dilekçe vererek tayinini istedi. Bu, şüphesiz hakkı idi. Nitekim, Bedriye Atsız ile birlikte tahliye olunan Zonguldak Çelikel tarih öğretmeni Ziya Özkaynak, vazifesini hemen geri almıştı. Bedriye Atsız'ın bu dilekçesine de Bakanlık tarafından cevap bile verilmedi. Bedriye Atsız, 30 Ağustos 1944 te Bakanlığa ikinci bir dilekçe gönderdi. Neden sonra kendisine şu cevap geldi:

T. C.

Maarif Vekilliği

Orta Öğretim U. Müdürlüğü

Sayı : 11/5313

19 Birincitegrim 1944

Bedriye Atsız

Feyzullah Caddesi, 13. A. Maltepe

1 ve 30/VIII/1944 tarihli iki dilekçenize cevaptır :

Durumunuz henüz aydınlanmış değildir. Bu cihetten tayinbir cihetne gidilememiştir.

Maarif Vekili

2.

B. Kadırgan

Acaba aydınlanmıyan hangi durumdu? Bedriye Atsız'ın durumu, tahliye edilmesi dolayısıyla, pekâlâ aydınlanmamış mı idi? Hasan Ali, «yaşama medarı» ndan mahrum kalmış bir öğretmenin tayin edilmesi için acaba daha ne biçim bir aydınlanma bekliyordu?

Bedriye Atsız, 5 ekim 1944 te üçüncü bir dilekçe gönderdi. Bu sefer gelen cevabın altında Yücel Hazretlerinin 28 puntoluk bir imzası vardı. Cevap şöyleydi:

T. C.

Maarif Vekilliği

Orta Öğretim Umum Müdürlüğü

10 Ekim 1944

Sayı : H/5313

Bedriye Atsız

Feyzullah Caddesi, Nu. 13

A. Maltepe - İstanbul

35/X/1944 tarihli dilekçenize cevaptır :

Size şimdilik bir vazife verilmesine imkân görülmemiştir.

Maarif Vekili

Yücel

Ve Bedriye Atsız'm vazifesine verilmesi işi böyle hiç sebepsiz (sebepten maksadım kanunî sebeptir. Yoksa kanunî olmıyan sebebini ne olduğu malûmdur!) geri bıraktı. O kadar geri bırakıldı ki, tekrar öğretmenlik vazifesine (fakat Erenköy Lisesinden Kartal Orta Okuluna verilmek suretiyle) başladığı gün, iki yıllık bakanlık emri müddetinin dolmasına ancak 27 gün kalmıştı.

Bedriye Atsız, tahliye edildikten sonra da (hakkında idarî bir tahkikat da yapılmamış olduğu halde) bakanlık emrinde iki yıl niçin bekletildi? Sıfır, bunun sebebini söyleyebilir mi? Bu, imkânsızdır. Çünkü bu hususta söylenebilecek hiç bir makul sebep yoktur. Çünkü tek sebep Hasan Âli'nin bunun böyle olmasını istemesidir.

Kocasını türkçülük iymanından dolayı hapse atılmış bir öğretmen, ayda aldığı 30 lira açık maaşıyla, iki yıl «yaşama medarı»nı nasıl temin edebildi? Orta oyununda şefkat rolüne çıkmış olan Sıfır, acaba bunu hiç düşündü mü?

İşte Hasan Âli'nin bu cephedeki ilk ve ikinci gerçeği..

c) Üçüncü misal Reşide Sançar'ı «yaşama medarı»ndan mahrum etmeye kalkmasıdır.

Reşide Sançar'ın bakanlık emrine alınması 1944 haziranının yirminci günüdür. Acaba bunun için ne sebep vardı? Diyelim ki polis tahkikatı sırasında Hasan Âli (bu işe karşı duyduğu hususî ilgiden dolayı!) Bedriye Atsız'ın, Atsız'ın ve benim tevkif edileceklerimizi öğrenmiş veya sezmiş, onun için tez davranmış, bizleri daha önce okullardan ayırmıştı! Ya Reşide Sançar!

1944 teki türkçülük düşmanlığı hareketi sırasında Reşide Sançar hakkında hiçbir takibat yapılmış değildir. Onun bakanlık emrine alınmasını icap ettirecek herhangi bir hâdise veya idarî sebep de mevcut değildi. Bakanlık emrine alınışının imtihanların bitmek üzere olduğu bir zamana rastlaması da bunu gösterir. O halde? Bu «o halde?» nin cevabı şu hakikattir: Hasan Âli'nin bizlere karşı olan düşmanlığı!

Reşide Sançar, bakanlık emrinde bulunduğu müddet içinde iki kere dilekçe ile bakanlığa başvurdu. Ortada pire gözü kadar da bir sebep olmadığı için nihayet dört ay sonra kendisini Zonguldak Lisesine tayin ettiler. Fakat bu tayin Balıkesirde çile doldurmakta olan Reşide Sançar'a bildirilmedi, sadece 20/10/1944 tarih ve 4147 sayı ile Zonguldak Lisesine yazıldı. Eğer Zonguldak Lisesi tarih öğretmeni Ziya Özkaynak türkçüler davası için şahit olarak İstanbula getirilip de durumu bildirmeseydi, biz, bu tayini kimbilir ne zaman öğrenecektik?

Reşide Sançar, Zonguldağa verildiğini böyle hususî surette öğrenince yeniden müracaatta bulundu. Nihayet tayinini, tayin edildiğinden bir buçuk ay sonra Balıkesir Lisesi Müdürlüğünden aldığı şu yazı ile öğrendi:

T. C.

Balıkesir Lisesi

direktörlüğü

Sayı : 6/1905

Balıkesir

6/XII/944

Reşide Sançar

Okulumuz eski kimya öğretmeni

M. V. Orta Öğretim Umum Müdürlüğünün 34549/5337 sayı ve 5/XII/1944 tarihli telinde Zonguldak Lisesine tayin edildiğiniz; yol paranızı gittiğiniz yerden alacağınız ve hemen hareket etmeniz lüzumu bildirilmektedir.

Durumu tebliğ eder, neticeyi kısa bir zamanda idaremize bildir-
menizi saygı ile rica ederim.

Lise Müdürü

Rasim Başgöz

Ve Reşide Sançar, tayininden tam iki ay sonra Zonguldakta vazifesine başlayabildi!

Hasan Âli, Reşide Sançar'ı niçin bakanlık emrine almış ve tayin etmek zorunda kaldıktan sonra da bunu kendisine niçin tebliğ ettirmemişti? Bunun «yaşama medarı» mız ile oynamaktan başka bir mânası var mıdır? Bana kanunî hakkım olan açık maaşımın bile verilmediği o günlerde, biz, birimiz hapiste, birimiz küçücük çocuğu ile evde, ayda 30 lira bir gelirle nasıl geçinebilirdik, nasıl geçindik? Bunu yalnız biz biliriz. Fakat hayatın şu çamurluğuna bakın ki, bu işlerin âmili olan Hasan Âli, bugün bir de şefkat taslamaya kalkmaktadır!

İşte Hasan Âli'nin bahsettiği «yaşama medarı» masahına ait üçüncü gerçek!

Fakat bu hikâye bu kadar da değildir. Bir memurun bakanlık emrine alınması şüphesiz kendisinin mühim bir

suçtan dolayı sanık bulunması, tekrar vazifesine verilmesi ise kendisinin böyle bir suç işlemediğinin anlaşılması ile mümkündür. Reşide Sançar'ın bakanlık emrine alındıktan dört ay sonra tayin edilmesi kendisinde herhangi bir suçun bulunmadığının kabulü değil midir? Şüphesiz onun bu suçsuzluğunu tesbit etmiş olan da bakanlığın inzibat komisyonu olacaktır. Fakat bu işteki garipliğe ve komikliğe bakın ki, Reşide Sançar'ın hiçbir suçu bulunmadığı, Zonguldak Lisesine tayininden tam on dört ay sonra anlaşıldı! Bunu ben söylemiyorum. Bunu söyleyen Hasan Âlinin başında bulunduğu bakanlığın inzibat komisyonudur. İşte altında müsteşarın, teftiş heyeti reisinin, yüksek, orta ve ilk öğretim umum müdürleri ile zat işleri müdürünün imzası bulunan 32 sayılı, 11/1/1946 karar ve 2/11/1946 tasdik tarihli inzibat komisyonu kararının sonuncu maddesi:

5) Halen Zonguldak M. Çelikel Lisesi fizik-kimya öğretmeni Reşide Sançar'ın suçu sabit görülmediğinden hakkında muamele tayinine mahal olmadığına ve dosyasının Orta Öğretim Umum Müdürlüğüne gönderilmesine karar verildi.

Sıfır Hazretleri buna ne buyurur?

Onun şüphesiz buna karşı bir buyuracağı da olmuycaktır. Çünkü Reşide Sançar'ın keyfi bir emirle bakanlık emrine alındığı sonraki tayin şekli ile meydandadır. Suçsuz olduğuna ancak 11/1/1946 da karar verilen bir öğretmenin bu karardan on dört ay önce tekrar vazifesine verilmesi neyi gösterir?

ç) Dördüncü misal benim «yaşama medarım» ile oynamasıdır.

Benim «görülen lüzum üzerine» bakanlık emrine alınmam 11 Mayıs 1944 tedir. Tevkîm ise 14 Mayıs 1944 te..

Demek ki Hasan Âli, beni de hakkımda bir muamele başlamadığı sırada vazifemden uzaklaştırmıştır!

Hasan Âli'nin bana karşı olan şefkati (!) biraz uzun ve karışık bir hikâyedir. Burada bu hikâyeden mümkün olduğu kadar kısa bahsedeceğim:

1944 teki hâdiseler sırasında benim durumumu incelemek için Balıkesire müfettiş Osman Pazarlı gönderilmişti. Bu zat lise ve maarif müdürleriyle bir kısım öğretmen ve öğrencilerin ifadelerine başvurmak suretiyle yaptığı incelemelerin sonunda raporunu hazırladı. Fakat arzu edildiği şekilde Nejdet Sançar'ın başını takdim etmemiş olan bu rapor beğenilmedi. Bunun üzerine Balıkesire, şimdi teftiş heyeti reisi olduğu anlaşılan o zamanki başmüfettiş Ekrem Sarac gönderildi. Ekrem Sarac'ın vazifesi benim, öğrencilere «anayasaya aykırı ırkçılık ve turancılık fikirleri» telkin ettiğimi tesbit etmektir. Ekrem Sarac, bunun inkâr edilemez şekilde tesbitinin verdiği vazifelerdeki mevzular ve vazife kâğıtlarına yazdığım dözlerle olacağını düşündü. Bunun için Balıkesirde bulunan öğrencilerin bütün edebiyat vazifelerini getirmeleri için ferman çıktı. Ve bu ferman tellâllar vasıtasıyla (bu tellâllar kapı kapı dolaştırılan hademelerdi) etrafa duyuruldu.

Ekrem Sarac, önüne yığılan yüzlerce vazifeyi okumak fedakârlığına katlandığı halde, bunlarda ırkçılık-turancılık masalına ait bir şey bulamadı. Yalnız bu arada birşey keşfetti: Okulların bir aile ocağı değil, bir hapishane olduğu tarzında bir cümleyi de ihtiva eden bir öğrenci vazifesinin altına yazdığım «fikirlerin doğru» sözlerini...

Bakanlık inzibat komisyonunun bu yeni rapora dayanmak suretiyle hazırladığı altı maddelik ithamname, bana, mevkuf olarak milliyetçilik imanımın hesabını verdiğim günlerde tebliğ edildi. Bunda öğrencilere anayasaya

aykırı ırkçılık ve turancılık telkinleri yaptığım, öğrenciler için Orhun dergisi temin ettiğim, tarih kitaplarının tahrif edilmiş olduğunu söylediğim, bir öğretmene gönderilmiş tehdit mektubunda dolayısıyla âmil olduğum, bir öğrencinin yaptığı bir vazifede bugünkü okulların birer aile vocağı değil, birer hapishane bulunduğu şeklinde bir fikir ölümleri sürdüğü halde «fikirlerin iyidir» demekle öğrenciyi âmirleri aleyhine teşvik ettiğim ve nihayet kendimi emir ve talimatlara riayetten müstağni saydığının «tahkikat evrakının tetkikiyle» anlaşılmış olduğu bildiriliyordu. .

O zaman içinde bulunduğum ağır şartlara rağmen istenilen müdafaanameyi hazırlayıp gönderdim. İnzibat komisyonu bu müdafaanamemi inceledikten sonra bir karar verecekti. Bu da şüphesiz en çok bir iki ay içinde olacak bir şeydi. Fakat Hasan Âli'nin başında bulunduğu Bakanlığın bu komisyonu bu kararı bir ayda değil, iki ayda değil, bir yılda bile veremedi! Beklediler, beklediler, uzun müddet beklediler.

Askerî Yargıtayın türkçüler hakkındaki haksız kararı kökünden bozması üzerine bizim iş de büsbütün çıkmaza girdi. Çünkü «anayasaya aykırı ırkçılık ve turancılık» balonunun adalet iğnesiyle delinmesi, aleyhimdeki en büyük kozu saf dışı etmişti.

1945 yılının sonbahar veya kış aylarında, Hasan Âli'nin orta öğretim umum müdürü Zonguldağa gelmişti. Umum müdür, benim ne ile meşgul olduğumu öğrenmek istedi. Boşta olduğumu anlayınca müşfikane bir tavsiyede bulundu. Bu, «vekil beye bir mektup yazar veya daha iyisi Ankaraya gidip doğrudan doğruya kendileriyle görüşürsem vazifemin herhalde geri verileceği» fikri idi. Bu müşfikane tavsiyede bulunan umum müdür hemen ilâve etmişti ki, fikir kendisine aittir. Ankarada kimse kendisine böyle bir telkinde bulunmamıştır.

Ben, bir müddet sonra bu tavsiyeyi yerine getirdim. Fakat gönderdiğim vekil beyefendinin beklemekte oldukları niyazname değil, durumunun belirtilmesini isteyen bir dilekçe idi. Bu dilekçede, bakanlık emrinde bir öğretmensem açık maaşlarımın niçin verilmediğini, yok, bakanlıkla ilgim kesilmişse bunun bana niçin bildirilmediğini soruyor, yani bir vatandaş olarak bir bakanlıktan hesap istiyordum.

Hasan Âli'nin bakanlığından bu dilekçeme bir cevap gelmedi. Anlaşılan bu bakanlık dilekçelere cevap vermek lüzumunu duymamakta idi. Onlar sadece kanunî hakkım olduğu halde o zamana kadar verilmemiş olan açık maaşlarım hakkında Zonguldak Maarif Müdürlüğüne bir yazı yazdılar.

İki ay kadar bekledikten sonra, bakanlık emri süresi olan iki yılın dolmasına bir hafta kala bakanlığa ikinci bir dilekçe gönderdim. Bu dilekçede durumumun müsbet veya menfi bir sonuca bağlanabilmesi için iki yıl gibi bir zamanın ne gibi sebeplerden dolayı kâfi gelmediğini kavrayamadığımı, bakanlık emrine alınmış olan bir memurun tahkikat sonunda suçlu mu, suçsuz mu olacağının anlaşılabileceği, suçlu ise ceza, suçlu değilse vazifesinin geri verilmesinin lâzım geleceğini söylüyor ve netice olarak bu hususta aydınlatılmamı istiyordum. Bunun üzerine iki dilekçeme birden cevap olmak üzere şu yazıyı aldım:

T. C.

Millî Eğitim Bakanlığı

Orta Öğretim U. Müdürlüğü

Sayı : 538/13059

Nejdet Sançar

Terakki mahallesi, Suat Bey Sokağı Nu. 105

Zonguldak

Dilekçenizde bahsedilen hususlardan bakanlık emri maaşınız hak-

kındaki sorunuza 21/III/1946 tarih ve 5841 sayılı tezkere ile size bildirilmek üzere Zonguldak Millî Eğitim Müdürlüğüne cevap yazılmıştı. Gerek ilk dilekçeniz ve gerek 3/V/1946 tarihli son dilekçenizin vazifeye iadenize ait olan hususlarına, henüz sanık olarak yargılanmakta bulunduğunuz cihetle ve mahkemeye celbinizden önce hakkınızda bakanlık müfettişleri tarafından yapılmış tahkikat neticelenmediği için kesin bir cevap verilmemiş ve durumunuzu değiştirici bir sebep görülmemiştir.

Keyfiyetin bu şekilde olduğu bildirilir.

Millî Eğitim Bakanı

a.

B. Kadırgan

H. A.

a. E.

13/V/1946

Henüz sanık olarak yargılanmam şüphesiz su götüreren bir sözdü. Fakat ya o bakanlık müfettişleri tarafından yapılan tahkikatın neticelenmemiş olması?.. Esasen ben de dilekçemde bu işin neticelenmesi için iki yılın niçin kâfi gelmediğini sormuyor mu idim?

Diğer taraftan müfettişler tarafından yapılan tahkikatın neticelenmediği sözü de doğru değildi. Bu tahkikat çoktan neticelenmişti. Ve mevkuf olduğum sıralarda bana tebliğ edilen ithamnamenin sonunda bu husus «*tahkikat evrakının tetkikiyle anlaşılmıştır*» sözleriyle tesbit edilmişti. Hasan Ali'nin bakanlığına ait şu «resmî vesika» da bunu göstermiyor mu?

T. C.

Maarif Vekilliği

Ankara 15/8, 1944

İnzibat Komisyonu

Sayı: 124

Zat İşleri Müdürlüğüne

Bahkesir Lisesi edebiyat öğretmeni Nejdîet Sançar hakkında yapılmış ve Orta Öğretim Umum Müdürlüğü'nün 12/8/1944 tarih ve 3928 sayılı tezkeresi üzerine vekillik makamından komisyonumuza havale buyurulmuş olan tahkikat evrakının tetkiki neticesinde adı geçen Nejdîet Sançar'ın aşağıda yazılı hareketi sayılı kanunun maddesine göre ithamını mucip görüldüğünden bu cihetin menmuri kanununun 55 inci maddesi mucibince kendisine tebliğini ve üç gün içinde alınacak müdafaanamenin tebellüğü ilmühaberiyle birlikte komisyonumuza gönderilmesini rica ederim.

İnzibat Komisyonu Reisi

Müsteşar

İhsan Sungu

Şu vesika da gösteriyor ki hakkımdaki tahkikat evrakı, Orta Öğretim Umum Müdürlüğünden 12/8/1944 tarihinde İnzibat Komisyonuna gönderilmiş, bu komisyon da bu tahkikat evrakının üç gün içinde inceleyerek 15/8/1944 de hakkındaki altı maddelik ithamnameyi hazırlamıştır. Demek ki hakkımdaki tahkikat daha 1944 ağustosunda bitmişti. Artık yapılacak tek şey benden istenilen müdafaanameyi okuyup bir karar vermektir. O halde ortada 13 Mayıs 1946 da bana yazdıkları gibi «sona ermemiş bir tahkikat» değil, «bir türlü verilememiş bir karar!» vardı. Yani Hasan Âli'nin adına imzalanmış olan bu resmi vesika doğru söylemiyordu.

Henüz bakanlık emrinde bulunduğumu bildiren bu yazının gelişinden (tarihini tam olarak hatırlıyamıyorum, herhalde bir iki ay kadar) sonra, bana, inzibat komisyonunun hakkındaki kararı bildirildi. Bu karara göre meslekten çıkarılıyordum. Fakat işin garipliğine bakın ki beni öğretmenlikten çıkaran bu kararın tarihi 11 ocak 1946, tasdik tarihi ise 2 şubat 1946 idi. Hani ben 13 mayıs 1946 da (bana yazılan resmî yazıya göre) henüz bakanlık emrinde idim? 1946 mayısında bakanlık emrinde olan bir öğretmen nasıl olmuştu da sonra bu tarihten dört ay önce meslekten çıkarılmıştı? İnzibat komisyonunun 11/1/1946 da verdiği bu kararın altında komisyon azası olarak imzası bulunan orta öğretimi umum müdürü, bu tarihten dört ay sonra kendi dairesinden benim henüz bakanlık emrinde olduğumu bildiren bir yazının çıkmasına nasıl izin vermişti? Orta öğretim umum müdürü hakkımdaki karar verilirken mi, yoksa bana gönderilen 13 mayıs tarihli yazı yazılırken mi uyuyordu? Yahut da bu ne biçim bakanlıktı ki bir makamının yaptığı işten diğerlerinin haberi yoktu? Hasan Âli, müşfik Hasan Âli, bunların cevabını verebilir, bu arap saçı kadar karışık işlerin mahiyetini açıklayabilir mi? Fakat artık bu işte onun açıklama zahmetine katlanmasına da lüzum yoktur. Hasan Âli'nin fikirleri demek olan yukarki vesikalara göre işler ve binaenaleyh cevap meydandadır. Bu, kaç perdelik olduğu ancak Hasan Âli ve adamları tarafından bilinebilecek oyun hakkında da asıl hükmü şimdi bu komedyayı öğrenenler vereceklerdir.

İnzibat komisyonunun bu kararına göre benim malûm vazifenin altında yazdığım sözlerle öğrenciyi bakanlık ve âmirleri aleyhine tahrik ettiğim, öğrencilere anayasanın hükümlerine aykırı ırkçılık-turancılık fikirleri telkin ettiğim, bu telkinlerle bazı öğrenciler tarafından yapılan ifratçı hareketlere amil olduğum, öğrencilere Orhun

dergisi temin ettiğim anlaşılmış bulunuyor, bu sebeple 1702 sayılı kanunun 27 nci maddesinin 2 nci fıkrasına uyularak hakkımda meslekten çıkarma cezası veriliyordu.

O kanunun o fıkrası «*talebeyi vekâletin ve mektebin âmirleri ve muallim ve memurları aleyhine itaatsizliğe teşvik eden*» lerden bahseder.

Demek ki Hasan Âli'nin inzibat komisyonu, kararına, nkrçılık-turancılık masalı ile diğer iki madde daha koymakla birlikte, bir öğretmenin bütün bir meslek hayatına kıymak kararını sadece bir vazifenin altına yazılmış iki kelimeye dayanarak vermişti. Böyle bir karar nasıl verilebilmiş, daha doğrusu komisyon ne gibi tesirlerle bu kararı vermişti? Bunu bu satırları okuyanlar şüphesiz takdir edebileceklerdir. Onun için ben de hakkımda bu kararı vicdanı titremeden verebilen bu komisyonu şimdi burada umumî vicdanın önüne çıkarıyorum. 1702 sayılı kanunun 27 nci maddesinin 2 nci fıkrasının kasedettiğı tahrik hareketinin benim, tek bir öğrencinin tek bir vazifesinin altına yazdığım o iki kelime ile uzak veya yakın bir ilgisi bulunup bulunmayacağı hakkında bir kere de vicdanlar karar versin!

İşte Hasan Âli'nin bahsettiğı «yaşama medarı» masasına ait dördüncü gerçek ve işte Sıfırın maskelemeye çalıştığı bir cephesinin maskelerden sıyrıldıktan sonraki çıplak hali...

3 — Hasan Âli, kitabının benden bahseden faslında «bulunduğı okullarda geçimsizliği ve tahrikçiliğı dolayısıyla yeri değiştirilmiş bir öğretmendi. Sivastan Balikesire nakledilmesini müteakıp orada da rahat durmadı» diyor. Bu sözlerden anlaşılabak mâna, şüphesiz benim geçimsiz olduğum ve tahrikçilik yaptığım için Sivastan Balike-

sire nakledildiğim olacaktır. Bu, tamamen yalandır. Çünkü benim Sıvasta Balıkesire naklim Hasan Âli ile aramda geçen bir hâdiseden dolayıdır. Tasvir’de çıkan cevabımda kısaca temas ettiğim o hâdise şudur:

1939-1940 ders yılı başında Hasan Âli, Sıvasa gelmişti. Tabii okulları ziyaretten geri kalmadı. Ben o sırada öğretmen okulu kadrosunda idim. Tabiatım icabı olarak ne kendisini karşılamak için istasyona giden kalabalığa karışmış; ne de okula geldiği zaman diğer öğretmenlerle birlikte karşıcı çıkmıştım. Yanılmıyorsam o gün bir tatil günü idi ve ben okuldaki yatak odamda mektup yazmakla meşguldüm. O zamana kadar Hasan Âli’yi hiç görmemiştim. O da beni tanımazdı. Fakat o gün karşılaşmamız mukaddermiş!

Bu karşılaşma müdür Rasim Başgöz’ün Hasan Âli’yi mektebi gezdirmesi sırasında, yatak odamda oldu. Odada bulunduğumu herhalde tahmin etmiyen Rasim Başgöz, odanın kapısını açıp da beni görünce vekile takdim etmek mecburiyetinde kaldı. Hasan Âli, benim edebiyat öğretmeni olduğumu anlar anlamaz kaşlarını çatarak «biz sizi görmek için buraya kadar geliyoruz da siz bizi görmek için niçin çıkmıyorsunuz?» diye sordu. Belli idi ki kendisini karşılamaya çıkmıyan bu edebiyat öğretmenine kızmıştı. O kadar kızmıştı ki daha çok duramıyarak kaşları gözleri oynaya oynaya yoluna devam etti. Ve ben de odamın kapısını kapayarak mektubuma devam ettim.

Az sonra vekil beyin beni istediğine dair haberci geldi. Buna canını sıkılmadı dersem yalan olur. Bunun herhalde iyi ve dostça bir çağırış olamayacağını düşündüm. Kısa bir tereddüitten sonra nasıl muamele görürsem öyle mukabele etmeye karar vererek odamdan ayrıldım.

Müdür odasında Hasan Âli’den başka vali, müdür, Hasan Âli’nin hususi kalem müdürü ve öğretmen okulu öğ-

retmenleri vardı. Hasan Âli, ilk önce âdeti üzere biraz gevezelik etti. Bu gevezelikler karşısında odada bulunanlar gülüşürlerken benim sakın ve ciddi kalmam Hasan Âli'nin meşhur kaşlarının yeniden çatılmasına sebep oldu. Ve bundan sonra aramızda maarife ait meseleler üzerinde yumuşak bir şekilde başlayıp gittikçe sertleşen bir münakaşa çıktı. Hakikatte bu münakaşa yatak odamda başlıyan faslın devamı idi. Mevzuun değişmesi diğeri üzerinde münakaşa yapabilmenin imkânsızlığından idi.

Münakaşanın başında fikirlerimi açıkça ve serbestçe söyleyebilmek için kendisinden müsaade istemiştim. Hasan Âli de müsaade etmiş, hattâ kızmıyacağına dair söz vermişti. Fakat maarif hakkında yaptığım tenkitlere karşı tatmin edici cevaplar bulmakta müşkülâta uğradıkça verdiği sözü yavaş yavaş unutmaya başladı. Bunu oynamaya başlıyan kaşlarından, gözlerinden anlıyordum. Fakat ok bir kere yaydan çıkmıştı. Çaresiz hedefe ulaşacaktı..

Münakaşa, Hasan Âli'nin hususî kalem müdürüne «*not et, bu öğretmeni vekâlet emrine al!*» diye verdiği emirle nihayet buldu. Fakat bu, münakaşayı sona erdirmek ve odadaki vaziyeti kurtarmak için verilmiş bir emirdi. Bir öğretmenin bir vekille münakaşaya cür'et etmesinden dolayı vekâlet emrine alınması pek yakışıklı bir hareket olamazdı. O dakikada vaziyeti kurtarmış olan Hasan Âli, sonradan kendisi de bunun farkına varmış olmalı ki, vekâlet emrine alınmam hakkındaki buyruğunu istifa etmem emrine (!) çevirdi. Ve ben bu ikinci emri (!) müdürün bana durumu yazı ile tebliğ etmesi neticesinde öğrendim. Bu yazıda «*vekilden şifahen aldığım emre göre istifaınız bildirilmektedir. Bu hususta düşüncenizin bildirilmesini rica ederim*» deniliyordu. Tabii cevabım istifa etmek için bir sebep görmediğimi arz etmek oldu.

Hasan Âli ise, kendisini karşılamaya çıkmamak küstahlığını gösteren bu öğretmenin üstelik bir de zâtı ile başabaş münakaşa yapmaktan çekinmemesine o derece içerlemişti ki Ankaraya varır varmaz Sivas valisine istifade edip etmediğini sordurdu. Vali, bu iş için müdüre telefon ettiği sırada ben tesadüfen müdür odasında idim. İstifa teklifini reddettiğini ve derslere girmekte olduğumu öğrenince bu küstahlığa vali de kızdı ve müdüre beni derslere niçin soktuğunu sordu. Müdür, henüz resmî okulun edebiyat öğretmeni olan Nejdîet Sançar'ı hangi salâhiyetle derse sokmaması icap edeceğini soruyor, vali ise fikrinde ısrar ediyordu. Bir aralık işi emir şekline de sokmak isteyince Rasim Başgöz «o halde bu emrinizi bana yazı ile bildirin; derhal yerine getireyim!» dedi. Vali bu söz üzerine telefonu kapattı.

Birkaç gün sonra vilâyete «edebiyat öğretmeni Nejdîet Sançar'a Ankarada vazife verilmesi mukarrerdir, hareketinin temini..» şeklinde bir tel geldi. Ben, doğrusu, Ankarada vazifelendirileceğime pek inanmadım. Hasan Âli'nin bana bir oyun oynamak istemesinden şüpheye düştüm. O zaman Orhan Şaik Gökçay, Ankara devlet konservatuarı müdürü idi. Kendisine bir mektup yazıp bu işin doğru olup olmadığını bana bildirmesini rica ettim. Gökçay'dan derhal hareket etmemi bildiren bir tel aldıktan sonradır ki Ankaraya gittim. Hasan Âli beni bir müdürler toplantısı odasında kabul etti. Yanındaki iskemleye oturup «oğlum!» diye hitap etmek suretiyle «Atsız'ın kardeşi olduğumu öğrendiğini, Sıvasta kendisine karşı öyle sert muamele ettiğim için teessüf etmekte olduğunu, artık orada kalmamın uygun bulunmadığını, bu itibarla Ankarada vazifelendirileceğimi» söyledi. Ben Ankarayı kabul etmeyip Balıkesiri istedim ve naklim için emir çıktı.

İşte benim Sıvasta Balıkesire naklim böyle olmuş -

tur. Bu hâdisenin şahitleri hep sağdırlar. Eğer yazdıklarım arasında hakikatın dışında tek kelime varsa söylesinler.

Hasan Âli bunları unutmuş mudur? O zaman Ankara-ya dönünce Sıvasta bir öğretmenin kendisine karşı yaptığı bu muameleden dolayı bütün bakanlığı velveleye vermiş olan Hasan Âli'nin bunu unutmuş olmasına imkân var mıdır? O halde nasıl oluyor da bu hâdise dolayısıyla yapılmış olan naklimi geçimsizlik sebebiyle olmuş gibi gösteriyor? Yoksa Sıfırın lûgatinde bir öğretmenin kendisiyle yapmak cesâretinde bulunduğu münakaşanın karşılığı geçimsizlik midir?

4 — Hasan Âli, kitabının yine bana ait bölümünde şöyle yazıyor:

(Talebeye turancılık telkinleri yapmak, avladığı talebe ile ona buna tehdit mektupları göndermek, talebeyi öğretmenlerini tahkire sevk etmek, gazino ve demiryolları idarelerine ait levhaları ve tabelâları indirmek için yine talebeyi teşvik etmek gibi hareketleri üzerine müfettişler hakkında tahkikat yaptılar. Bu tahkikat fezlekelerinin birinde şöyle yazılıdır:

«Nejdet Sançar'ın derslerde talebeye ırkçılık-turancılık üzerinde telkinlerde bulunduğu; buna delil olmak üzere Atatürk'ün hususî hayatını yakından bildiğini, onun yatak odasında ve başının ucunda büyük bir Turan haritası bulunduğunu, Turanı almak istediğini, ölmeseydi onu almış bulunacağını ve İnönü'nün de Rusyadaki Türkleri getirtmek için çalıştığını söylemek suretiyle talebeye çok kuvvetli tesirler yaptığı sabit olmuştur.»

Yine aynı tahkikat evrakı içinde bulunan, bir öğretmene yazılan tehdit mektubunda şöyle denilmektedir:

«Güvendiğin Kemalizm'in dayandığı partinin hiçliğini

anlamadınsa pek yazık. Bize iltihak etmiyenler ölüme mahkûmdur.»)

Bunlar da yalandır. Ve Hasan Âli bu yalanları sıralarken bir hiyleye başvurmaktan da çekinmemiştir.

Filvaki Hasan Âli'nin yazdığı gibi 1944 yılında Bahkesirde lise öğrencilerinin bazı tabelâ ve levhaların değiştirilmesi için teşebbüsleri olmuş, bir öğrenci de bir öğretmene bir tehdit mektubu göndermiştir. Fakat bunların benim teşvikim neticesi olduğu Hasan Âli'nin mevki ihtirası kadar kocaman bir yalandır. Hasan Âli'nin buradaki hiylesi benim «bu gibi hareketlerim» den bahsetmesidir. Eğer o doğru şeyler söylemek istiyen bir insan olsaydı «hareketleri» demez «hareketler» derdi. Çünkü ortada bu hareketlerin benim teşvikim neticesi olduğunu tesbit eden hiç bir delil, hiç bir hüküm yoktur. Eğer olsaydı ve bunlar tesbit edilseydi, Hasan Âli, bu meseleleri tahkik eden müfettişin hazırladığı fezlekeden bu kısımları mal bulmuş mağribî gibi alıp kitabına geçirmez mi idi?

O yıl Bahkesirde cereyan eden bu hâdiseler, Türkiye'nin birçok şehirlerinde görülenlerin eşleridir. İstanbulda üniversite gençleri kızılara karşı malûm hareketi yapar. Ankarada türkçülük aleyhindeki yıkıcı hareketi doğuran nümayişler olurken; Adana, Samsun, Bahkesir, Diyarıbe-kir gibi Anadolu şehirlerinde de milliyetçi gençlerin bir takım hareketleri görülmüştür.

Tabelâ ve levha indirme hâdisesi şudur:

Lisenin son sınıfından bazı gençler «Demiryolları Lökali», «Otel Ankara», «Kristal» gibi levhaları bulunan bazı yerlere müracaat edip bu levhaların türkçe karşılıklar ve Türk dili kaidelerine göre düzeltilmesini rica ediyorlar. Bu müracaatlar birkaç kere tekrarlanıyor. Bir sabah «Demiryolları Lökali» levhası kırılmış olarak bulunuyor. Ta-

bil şüphe, bu iş için müracaat eden gençler üzerinde toplanıyor. Polis günlerce sorgular, soruşturmalar yapıyor. Nihayet savcılık da gençler aleyhinde âmme davası açıyor. Fakat hepsi yatılı olan bu öğrencilerin gece yarısından sonra vukua gelen kırma hâdisesinin suçluları olmasını gösterecek hiç bir delil bulunmadığından, mahkeme, 1 temmuz 1944 te beraatlarına karar veriyor.

İşte Hasan Âli'nin bahsettiği levha ve tabelâ indirme hâdisesi budur. Hâdis, türkçeye karşı saygısızlık gibi millî bir meseleden çıkmış olduğundan, o zaman bu işin benim teşvikim neticesi yapılmış bulunabileceği zannı uyanmıştı. Gerek polis, gerek bakanlığın müfettişi bu işte benim rolüm olup olmadığı üzerinde uzun uzun tahkikat yaptılar. Öğrencileri azamî şekilde baskı altında bulundurarak günlerce sıkıştırdılar. Eğer polis bu işi benim yaptırdığımı gösterecek en küçük bir delil bulsaydı, ben de öğrencilerle birlikte mahkeme karşısına çıkmak zorunda kalmaz mıydım? Ve sonra tabelânın öğrenciler tarafından kırılmadığı mahkeme kararı ile sabit olduğuna göre, ben, mevcut olmıyan bir hâdisenin nasıl kıskırtıcısı olabilirim? Bu, yapılmamış duvar üzerindeki doğmamış çocuğun ekilmemiş tarlaya basma diye haykırması cinsinden bir şey değil mi?

Tehdit mektubuna gelince; o sıralarda lisenin son sınıf öğrencilerinden birisi hakikaten bir öğretmene böyle bir tehdit mektubu yazmıştı. Kendisine tehdit mektubu yazılmış olan öğretmen, türkçülük fikrinin aleyhinde birisi idi. Mesele milliyetçiliğe ait bir iş olduğu için bunda da benden şüphe edenler oldu. Balıkesir polisi de bütün gayretini bu nokta üzerinde toplayarak çalıştı. Polis, günlerce süren ve maarif ve okul idarelerinin de yardımıyla yaptığı tahkikat sonunda mektubun lise kütüphanesindeki daktilo makinesiyle yazıldığını tesbit (!) etti. Bu tesbit, kütüphaneyi idare etmekle olan görevlisi //rakor.org

cekti. İş bu şekle dökülünce, o zamana kadar kim olduğu bilinmiyen mektup sahibi, arkadaşını bu haksız ithamdan kurtarmak için kendisini ortaya çıkardı. Böyle bir tehdit mektubunu niçin yazmak lüzumunu duyduğu araştırılınca, öğretmenle sınıf arasında bir çok derslerde milliyetçilik mevzuları üzerinde münkaşalar olduğu; öğretmenin, gençlerin inandığı milliyetçilik fikirlerini yıkıcı ve kötüleyici (ve bu arada Türkiyede belki de bir milyon öz Türk bile bulunamayacağı gibi) fikirler ileri sürdüğü, öğrencinin bundan muğber olarak o mektubu yazdığı ve okul dışında bir yerde daktilo ederek gönderdiği anlaşıldı.

Öğretmen bu öğrenciyi mahkemeye vermişti. Çünkü o da mektubun benim teşvikimle yazıldığı kanaatinde idi. Şimdi İstanbul hukukuna devam etmekte bulunan bu genç okul idaresi ve polis tarafından mektubun benim teşvikimle yazıldığını ifade etmesi için çok baskı yapıldı. Hatta çocuk tehdit ve hapis bile edildi. Fakat buna rağmen doğruluktan ayrılmadı. Yani, mektubu duyduğu milli teessürler neticesinde sırf kendi iradesiyle yazdığı fikrinde ısrar etti. Nihayet bunun böyle olduğuna öğretmen de kanaat getirerek davasından vazgeçti.

İşte Hasan Ali'nin bana yamamak istediği tehdit mektubu işi de budur. Kızıl iymanlıları, haklarında resmi delil olmadığını ileri sürerek, kızılıktan tenzih eden Hasan Ali, hem kendi müfettişleri, hem de memleketin zabıtası tarafından yapılan tahkikatlar sonunda hiç birisiyle ilgim olmadığını tahakkuk eden bu hâdiseleri sıkılmadan bana nasıl yükliyebiliyor?

Sonra, tahkikat evrakı içinde bulunup da öğretmene yazıldığı kaydedilen mektuptaki «*güvendiğin Kemalizmin dayandığı partinin hiçliğini anlamadansa yazık. Bize iltihak etmiyenler ölüne mahkûmdur*» diye bir cümle bu-

lunduğu da kuyruklu bir yalandır. Bahsi geçen tehdit mektubunda böyle bir cümle yoktur. Sahibinden getirttiğim o mektup aynen şöyledir :

«Bayan (1)

Teessürle haber aldığımıza göre, bulunduğunuz okulda türkçülük cereyanının kuvvetle yayılmasına rağmen -ki bizi memnun eden budur- siz bu hususta okurlarınıza, bir Türk öğretmeni olduğunuz halde, zehirli fikirler saçıyor-muşsunuz. Bir Türk öğretmenin ödevi okurlarına Türk-lük gururunu duyurmak, ırkının üstünlüğünü söylemek iken, asırların derinliklerinden kesilmeden, çağlayarak akıp gelen ırkının ve milletin şerefine leke sürecektir zehirli fikirleri saçmak kundakçılıktır.

Türk iseniz az çok türkçü olmalısınız. Türk değilseniz dilinizi tutunuz. Salyalı köpeklerden (komünistlerden) iseniz açık söyleyiniz. Yoksa koynumuzda yılan besliyemeyiz.

Bu size birinci ihtardır.

Hareketlerinizi ve sözlerinizi ona göre âyarlayınız. Yoksa ezici yumruklarımızla beyninizi patlatırız.»

Hasan Ali, bu gibi şeyleri nasıl uyduruyor, şaşmamak mümkün değil. Eğer o meşhur tahkikat evrakının içinde, hakikaten bu cümleleri ihtiva eden bir başka mektup fi-lân var idiyse onu mertçe açıklamalı idi. Ama Hasan Ali bu, böyle açık iş yapabilir mi? Fakat işte o mektubu yukarıya aynen almış bulunuyorum. Bilmem bu uydurma için de sıkılacak mı?

Denize düşen yılanı sarılır derler. Hasan Ali de öyle yapmış. O da düştüğü denizde boğulmamak için yalan, if-

tıra, ve hiyle yılanlarına sarılmak zorunda kalmış. Eğer öyle olmasaydı, aleyhimde bir şey elde edebilmek için teker teker okuduğu raporlardan, fezlekelerden bu hâdiselerle ilgim olmadığını anladığı halde bana bu şekilde çamur atmaya tenezzül etmezdi. Eğer öyle olmasaydı, kitabına, tahkikat evrakı içinde bulunduğunu kaydederek benimle bir ilgisi olduğu intibainı uyandırmak suretiyle, başkalarına ait mektupların cümlelerini almazdı. Eğer öyle olmasaydı, bu hâdiseleri tahkik eden müfettişin 13/5/1944 tarih ve 1143 sayılı 21 sayfalık raporunun bu hususu tesbit etmek için yaptığı gizli soruşturmalardan bahsettiği kısımları ve meselâ lise müdürünün «*Nejdet Sançar'ın son olaylarda tesir ve telkini olup olmadığı hakkında kuvvetli bir delile sahip değilim.*» gibi sözlerini alırdı.

İrkçilik-turancılık fikirleri telkin ettiğimi meselesine gelince; *Hasan Âli burada da yaya kalmış bir tatar ağasından farksızdır.* Her ne kadar onların ırkçılık-turancılık dedikleri türkçülükten başka bir şey değilse de, onun müfettişinin, öğrencilere böyle kötü (!) fikirler telkin ettiğimin sabit olduğunu yazmış olmasının bir suçu beşliği kadar değeri yoktur. Çünkü ortada benim, öğrencilere böyle kötü (!) fikirler telkin ettiğimin sabit olmadığına dair bir mahkeme kararı vardır. Bu, Sıkı Yönetim Komutanlığının 2 sayılı mahkemesinin 31/3/1947 gün ve esas 947/3 numaralı gerekçeli hükmüdür. Hepimizin durumunun en ince noktasına kadar incelendiği ve tahlil edildiği bu 86 sayfalık hükmün 38 inci sayfasında benim için:

«*Buraya kadar yazılı gerekçeye ve Askerî Yarqıtay Genel Kurulu bozma sebeplerine göre:*

Nejdet Sançarın Balıkesirde iken talebelerine propaganda yaptığı hakkındaki iddia, mahkemede dinlenen yeminli tanıkların şahadetiyle sabit olmadyğundan 142 nci

anaddenin unsuruna uygun bir suç işlediği de tesbât edilemediğinden talebe uygun olarak beraatına..»

denilmektedir. Savcının istediği ve mahkemenin de verdiği bu beraat kararı ile benim ırkçılık-turancılık propagandası denilen şeyi yapmadığım meydana çıkmışken Hasan Âli'nin o sayın müfettişi ile o inzibat komisyonunun sabit olduğundan bahsettikleri şeyin lâfı mı olur? Sade Hasan Âli'nin değil, o müfettiş ile o inzibat komisyonu azalarının da kendi hükümlerinin hiçliğini ve isabetini gösteren bu adalet hükmü karşısında bilmem ne hale düşmeleri icap eder? Ben onların düşeceği hali bilemem. Fakat eğer kendim böyle bir durumla karşı karşıya kalsaydım herhalde kimsenin yüzüne bakamaz, sokaklarda gezemez ve hatta belki de utancım dhan yerin dibine geçmeyi isterdim!

5 Hasan Âli, beni kötölemek için bir de şöyle bir masal anlatıyor:

(Bu tanıgın ne ruhta bir insan olduğunu anlatmak için dava açıldıktan sonra ve benim aleyhimde şahadet ettikten sonra kendisini görüp dinlediğim Millî Eğitim Bakanlığı teftiş heyeti reisi Ekrem Sarac'ın şu sözlerini arz edeceğim:

«Bir gün mektepte sabahleyin, bahçede (1) bir feryat, bir gürültü olmuş, Müdür odasından fırlayıp ne olduğunu anlamak için dışarı çıkarken Nejdet Sançar'a tesadüf etmiş. Ne var diye sorunca «duymadınız mı, Atatürk geberdi» demiş. Müdür buna şiddetle mukabelede bulunmuş. Bunu duyan talebeler ona taarruza kalkmışlar. Müdür mâni olmuş.»

(1) Kitabında Atsız'a üslubu bozuk diyen Hasan Âli'nin buradaki üslub kudretine de doğrusu bir diyetek bulunamaz.

O zaman müdür olan zat, şimdi Balıkesir Lisesi Müdürü Rasim Başgöz'dür. Bu hâdiseden şimdi bakanlık müfettişi olan Cezmi Berktin'in haberi olduğunu Ekrem Sarac ayrıca ifade etmiştir.)

Bu da yalandır. Ve Hasan Âli'nin düştüğü demokrasi denizinde boğulmamak için sarıldığı bu yalan yılanı, onun o meşhur kurnazlığını kaybetmekte olduğunun da parlak bir vesikasıdır. Çünkü Hasan Âli, bu yalanı kitabına almakla bizzat kendi kendisini yaş tahtaya bastırmıştır.

Tasvir'deki cevabımda da belirttiğim gibi, bu katmerli yalan eğer bir gerçek olsaydı, bunun Sivas Öğretmen Okulunda edebiyat öğretmeni bulunduğum (Atatürkün ölüm tarihi olan) 1938 de geçmesi icap ederdi. Hasan Âli'nin, kendisinden bu malûmatı aldığını kaybettiği Ekrem Sarac'ın ise hakkımdaki teftişi 1944 yılına aittir. Buna göre Ekrem Sarac, 1938 de Sıvasta cereyan (!) eden bir hâdişeyi 1944 de Balıkesirde tahkik (!) etmiş olmaktadır. Hasan Âli, bu masalı gerçekleştirmek için, meyhanecinin bozacıyı şahit göstermesi gibi, bir de Cezmi Berktin'in adını ileri sürüyor. O Cezmi Berktin ki 1940 dan sonra Balıkesirde tanınmışımdır ve binaenaleyh 1938 yılında Sıvasta cereyan eden bu masalı bilmesine imkân yoktur.

Hasan Âli, bu kadar beceriksiz bir yalanın suratına çarpılabileceğini acaba hiç düşünmedi mi?

Sıfırın bu iftirasını okuduktan sonra, şimdi Balıkesir Lisesi Müdürü bulunan Rasim Başgöz'e bir mektup yazarak o zaman aramızda böyle bir hâdise geçip geçmediğini ve talebelerin bana taarruza kalkışmaları iddiasının doğru olup olmadığını bildirmesini rica ettim. Aldığım cevap şudur:

Muhterem Nejdet Bey;

19/XI/1947

Balıkesir

Kenan Öner - Hasan Ali Yücel davası münasebetiyle isminizden ve adından bahseden tarihsiz mektubunuzu aldım. Tasvir gazetesindeki mülâkatınızı da okudum. Tanık olarak mahkemeye çağırılır veya resmî bir inceleme açılırsa bildiğimi söylerim. Şimdilik susmayı tercih ediyorum. Bu hususta başka diyeceğim yok.

Bilmukabele yengeye ve size selâm ve saygılar yollar, küçüğü-
nüzün gözlerinden öperim. Rasime Başgöz

Ben, dürüst bir Anadolu Türkü olarak tanıdığım Rasim Başgöz'ün, hâdiseyi anlatmaktan çekinmesine şaşmadım. Hatta bir memur olduğunu, aile sahibi bulunduğunu ve içinde yaşadığımız cemiyetteki zihniyeti düşünerek bildiklerini ancak resmen söyleyebileceği hakkındaki düşüncesini yerinde bile buldum. Fakat Rasim Başgöz, şimdilik susmayı tercih ederken bile bir şeyler söylemiş oluyor ki dikkatli gözler o satırlardan bunu çıkarabilirler sanıyorum.

Bu uydurma hâdisenin şahitlerinden (!) birisi olan Rasim Başgöz'ün şimdilik susmayı tercih etmesine karşılık, vakanın (!) diğer şahitleri bulunan eski talebelerimin (yani Hasan Âli'nin bana taarruza kaldırdığı gençlerin) bir ikisinden mektuplar aldım. Bu mektuplardan birisi şimdi İneholu Orta Okulu Matematik öğretmeni bulunan Mehmet Saygı'dan, diğeri Yıldızeli-Pamukpınar Köy Enstitüsü öğretmeni Süleyman Bumîn'dendir.

Hakkımda kullanılmış övücü bazı cümlelerden dolayı tamamen neşretmekten sıkıldığım bu mektuplarda, Sivas Öğretmen Okulunun o zamanki yatılı öğrencileri olan her iki öğretmen de, bu masalı yalanlamaktadırlar. Mehmet

Saygı, «15/XI/1947 tarihli *Tasvir* gazetesini ancak bugün okuyabildim. Sizin (gazetede) yazınızı da tekrar tekrar okudum. Şahsınıza yapılan gülünç ithamlara hayret ettim, hayretler içinde kaldım; taş kesildim.» diye başladı. 24/XI/1947 tarihli mektubunda, «sizin için ve sizin hakkınızda söylenen bu yalan asla ipe sapa gelmez, koskocacaman bir balondur» gibi cümleleriyle, Hasan Âli'nin kitabındaki uydurmanın bir balon olduğunu açıklamakta, bütün okulun yasa büründüğü o gün ve o günlerde, benim de nasıl teessür içinde bulunduğumu şu satırlarla belirtmektedir :

«Mateme o derece iştirak ettiniz ki okulda mecburî mütalea saatlerinde bile günlerce süren radyo yayınlarını, mütalâayı hiçe sayarak, bir bir takip ettirdiniz. Ve bizimle o tarihi neşriyatı beraber takip ettiniz.»

Ben, fıtratan metin bir insan olduğum halde, o günlerde birkaç defa gözlerimden yaş akmasına mâni olamadığımı hatırlıyordum; fakat okulu mütalâa saatlarında radyonun etrafında topladığımı unutmuştum. O ölümü, o gün «geberdi!» kelimesiyle ifade eden bir insan bu işleri yapar mı idi?

Süleyman Bümin'in gönderdiği uzun mektuptan ise sadece şu satırları nakledeceğim:

24/Kasım/1947
Pamukpınar

Çok sayın hocam;

Yalnız bu vatanın ve bu milletin selâmetinden ve faydasından başka tek bir şey düşünmeyen türkçülere, şimdiye kadar isnad edilen yalanların bir çoğunu içimiz burkularak okuduk ve işittik. Lâkin Hasan Âli Yücel'in 23

ekim 1947 tarihli Ulus gazetesinde sizin için savurduğu saçma sözler gibisine de hiç rattamadım. Yazısını aynen alıyorum:

«Bir gün mektepte sabahleyin bahçede bir feryad, bir gürültü olmuş (yalan olduğu cümle düşüklüğünden ve o belli günü bir gün diye yazışından da anlaşılıyor). Müdür odasından fırlayıp ne olduğunu anlamak için dışarı çıkarken Nejdet Sançar'a tesadüf etmiş. Ne var diye sorunca «duymadınız mı, Atatürk geberdi» demiş. Müdür buna şiddetle mukabelede bulunmuş. Bunu duyan talebeler ona taarruza kalkmışlar. Müdür mâni olmuş.»

Bu kadar saçma yalanlar uydurulurken 938-939 ders yılı, Sivas Öğretmen Okulunu bitiren elli küsur talebenin mevcudiyeti unutulmuş. Benim de o yılın mezunları içinde 158 numaralı Süleyman Bumin olarak kayıtlı bulunduğumu, zamanın müdürü olan çok saydığım Rasim Başgöz pek iyi hatırlar.....

Yine Sivas Öğretmen Okulundaki talebelerimden (şimdi Tokatta Gazipaşa İlk Okulunda öğretmen bulunan) İhsan Tuncay'dan gelen bir mektup da, Hasan Ali'nin bu uydurmasını yalanlamaktadır. İhsan Tuncay şunları yazıyor:

Cok Muhterem Hocam:

Hasan Ali Yücel'in size isnad ettiği o çirkin kelimeden, bir arkadaşım göstermemiş olsaydı, yine de haberim olmayacaktı. «İhsan, siz o yılların talebeleri değil misiniz? Nejdet Sançar böyle bir söz söyledi mi?» deyince hem üzüldüm, hem de hayret ettim. Hayret ettim, böyle bir olay geçmediğini bildiğimden; üzüldüm, size böyle bir leke sürülmek istendiğinden.. Atatürk olduğu zaman ben de Sivas

Öğretmen Okulunda yatılı öğrenci idim. Üç beş arkadaşı değil de bütün okulu ayağa kaldıran bu kelimeyi ben neden duymamışım; nasıl olmuş da işitmemişim? Herhalde bu öğrenciler biz değiliz. Bizim yerimize o gün için başka talebeler gelmiş olsa gerektir.

Atatürk'ün ölümü sırasında bizimle beraber nasıl göz yaşları döktüğünüzü nasıl çırpındığınızı görmediği için onu hoş görseniz de yeridir.

Sayın Hocam, siz bunun aksini her zaman isbat edebilirsiniz. Ama onun sözleri bir iftira mahiyetinden ileri geçemez. Bu bakımdan üzüntülerinizi paylaşır, derin ve kalbî hürmetlerimi sunar, ellerinizden öperim.

*Tokat Merkez Gazipaşa Okulu
öğretmeni
İhsan Tunçay*

Bunlar da gösteriyor ki, Hasan Ali'nin bana isnad etmek istediği bu masal da bir yalandır. Ve ne o zaman ben Atatürk için «geberdi» diye bir söz kullanabilirmişim, ne de öğrenciler bana taarruza kalkmışlardır.

Ben sekiz yıl kadar süren öğretmenliğim sırasında talebelerimden sadece sevgi görmüşümdür. Hele ders dışında, mütalâalarda, teneffüslerde, yemeklerde ve hattâ oyunlarda kendileriyle hep beraber bulduğum Sivas Öğretmen Okulundaki talebelerimin bana karşı olan sevgilerinin derecesini, benim öğretmenliğim sırasında müdür bulunan Numan Eken ile Rasim Başgöz çok iyi bilirler. Ben, her ders yılı sonunda Sivastan ayrılırken bütün okul (tiren gece yarısı 2,5 da kalktığı halde) beni uğurlamak üzere sokaklara dökülürdü. Hatta bu uğurlamanın, okulun Yıldızdağı oyunlarının resmi kıyafetiyle yapıldığı yıllar bi-

le olmuştur. Disiplini bozan bir hareketinden dolayı naklolunan bir öğrenciyi toptan uğurlamak isteyen son sınıftaki arkadaşlarına, haklı bir düşünce ile, bu iznin verilmesi üzerine, bu emre karşı ve her şeyi göze alarak ayaklanan kırk beş genci işte bu sevgiye dayanarak ben yatıştırmışımıdır. Bunu müdür Rasim Başgöz de, okulun öğretmenleri de, 938-939 yılı mezunu gençler de bilirler (1). İşte, Hasan Âli'nin Nejdet Sançar'a taarruza kaldırdığı gençler bana karşı bu kadar bağlı olan bu çocuklardır:

Görülüyor ki Hasan Âli, elinde mertçe kullanabilecek silâhlar bulunmayan Hasan Âli, ancak haksız olan ve kendisine güvenemiyen insanların başvurduğu iftira silâhına sarılmış ve bu yolda Atatürk'ü de hırslarına kurban etmek istemiştir.

İtiraf edeyim ki bu yalanı kimin ve nasıl çıkarmış olduğuna hâlâ hayret etmekteyim. Hasan Âli, Ekrem Sarac'tan duyduğunu yazıyor. Fakat ben, yaptığı teftişi isteğe göre neticelendirmiş olmasına rağmen, Ekrem Sarac'ın ak saçlarına bu derece insafsızca bir iftirayı - ne yalan söyleyim? - yakıştıramıyorum. Eğer bu yalanı uyduran o ise, burada kendisine sadece teessüf ederim. Bir gün Balıkesirde bana vicdanlı bir insan olduğundan bahseden Ekrem Sarac, eğer dediği gibi hakikaten böyle bir adamsa, bu teessüfün acısını ölünceye kadar vicdanında duysun!

Bu uydurmayı beni seveniyen ve taşıdığı karakterden dolayı kendisini beğenmediğim Cezmi Tahir'e de yakıştıramıyorum. Filvaki onun bir «atatürkçü» olduğunu, türkçe öğretmeni bulunduğu halde lise kısmında ingilizce derisi okuttuğu yıllarda bu atatürkçülüğünü sınıflarda «rakı

(1) Yukarıda mektuplarından örnekler aldığım Mehmet Saygı ile

mukaddestir, çünkü Atatürk'e zevk verirdi!» gibi çocukça sözlerle ortaya koyduğunu da biliyorum. Ama yine de kendisini bu kadar küçülmüş görmeye gönlüm razı olmuyor!

Fakat bu yalanın sahibi kim olursa olsun işte yalan meydandadır. Ve bunu bir silâh diye kullanan, daha doğrusu kullanmaya yeltenen şu zavallı Hasan Âli'dir. Fakat neticede bu iftirası ile işte suçüstü yakalanmıştır. Bu satırları okurken utanır mı, utanmaz mı, bilmiyorum. Fakat insanlıkla bir nebzecik olsun ilgisi bulunanlar böyle bir durum karşısında herhalde utanmalıdırlar.

İşte, Hasan Âli'nin bana yamamak istediği Balıkesir'deki hâdiseler gibi Sivas hâdisesi (!) de böyle iğrenç bir yalandır. Evet hepsi yalandırlar. Bunu yukarıki satırlarla isbat ettikten sonra yeminle de teyit ederim. Evet, bir Türk olarak millî mukaddesatım, bir Müslüman olarak Kur'anı Kerim ve nihayet bir insan olarak tek evlâdımın başı üzerine yemin ederim ki hepsi yalandırlar.

6 — Hasan Âli'nin kitabının bana ait bölümünde hakkımdaki tek doğru sözü inzibat komisyonuna gönderdiğim müdafaanamemin altındaki *«ırkçılık-turancılık meselesine ait mütalâalarda sayın vekilimizin aşağıdaki manalı ve kıymetli şiirinin dikkate alınmasını ayrıca rica ederim»* cümlesinin bulunduğudur. Fakat bu cümle sayın eski ve kille zarif bir alaydır ve bu zarif alayın sahibi de Orhan Şaik Gökyay'dır!

Bu hususta şu kısa izahatı vereyim:

Inzibat komisyonuna göndermek üzere hazırladığım müdafaanameyi, Tophanedeki askeri ceza evinde Orhan Şaik Gökyay daktilo etmişti. Daktilo işinin bitmesinden sonra Dr. Tevetoğlu, «seni turancılıkla itham eden efendiler Hasan Âli'nin *Tuna*ya hasret çeken şiirini bilmiyor-

lar mı?» dedi ve evinden getirttiği Kopuz dergisi kolleksi-
yonundan (zannederim bir antolojiden dergiye alınmış o-
lan) bu manzumeyi okudu. Ben o zamana kadar Hasan
Ali'nin böyle bir incisi olduğundan haberli değildim. Zan-
nedersem Gökyay da bilmiyormuş. Hasan Ali ile küçük
bir alay olsun diye bu parçayı müdafaanamenin sonuna
eklemeyi teklif ettiler. Kabulüm üzerine yukarıki alaylı
cümleyi Gökyay bizzat kendisi yazdı. Hasan Ali, o cüm-
ledeki zarif alayın farkına varamıyacak kadar akılsız bir
insan değildir. Fakat ne yapsın ki gayeye varmak için
Makyavel'in yolundan ayrılmamak zorunda... Eğer bu
yoldan gitmek zorunda olmasaydı, benim bu müdafaanın
son cümlesinde «*binaenaleyh komisyonunuzun beni, maar-
rif vekilini komünistleri korur olarak göstererek istifaya
davet eden yazıyı bilerek ve kasden okula sokmuşum gibi
göstermesi tamamen yanlıştır.*» cümlesinde kendisinden
sadece «*maarif vekili*» diye bahsettiğimi gördükten sonra
bu oyuna başvuramaz, kâğıdın bu son cümlesinden hayli
aşağıda yazılmış olmasıyla da sonradan yazıldığı açıkça
anlaşılan o cümledeki istihzayı anlamamazlıktan gelerek
onu silâh diye kullanmaya kalkmazdı!

Benim öyle bir cümleyi gerçekten kullanabilmem için
korkak veya dalkavuk olmam lâzımdır. Halbuki Hasan
Ali, daha 1939 da Sivas Öğretmen Okulunun müdür oda-
sında benden yediği manevî sillelerle benim bu karakter-
de bir insan olmadığımı görmüş ve anlamıştı. Ben eğer
korkak ve dalkavuk bir insan olsaydım, sırtında vekillik
elbisesi bulunan bir haşmetli ile o derece sert bir münâ-
kaşaya cesaret edebilir miydim?

Ben, bu karakterimi askerî mahkeme karşısında bile
değiştirmedim. Mevkuf olduğumuz ve türlü tehlikelerle
karşı karşıya bulunduğumuz o kara günlerde, askerî mah-
kemenin türkçüslük düşmanlığına ve her oturum-

da nasıl pençeleştiğini arkadaşlarım da, duruşmaları takip edenler de bilirler. Hasan Âli belki bunları bilemez. Fakat, bizim davamıza karşı olan hususî ilgisi, öyle sanıyorum ki kendisini müdafaalarımızı okumaya sevketmiştir. Orada benim nasıl sert bir ifade kullandığımı görmemiş midir? Ben, onun göstermek istediği karakterde bir insau olsaydım, müdafaamda, icap ederse yeni bir hapsi daha göze alarak, savcıya «bizi anayasaya aykırı hareket etmekle itham ettiği halde bizzat anayasayı çiğniyen bu adam, henüz kanuna göre lâıyk olduğu cezayı görmüş değildir. Fakat o, işkencelere başladığı günden beri ıstırap çektiirdiğı insanlardaki vicdan hapishanelerinin mahkûmudur.» diye hücum edip ondan «mülemerrit maznun» rütbesini almaz; yahut mahkemeye «ben, büyük Türk ordusunun yedek topçu teğmeni Nejdet Sançar, türklüğün yarınki savaşında düşmanı yıkmak için kullanacağım Türk süngüleriyle sokaklarda katiller gibi teşhir olunur, gidip gelirken, imparatorluk çağındaki bir muhakemeyi hatırlıyorum: Namık Kemal'in muhakemesini.. Tarih anlatıyor ki Koca Kemal'e ağır bir suç yükletilmek istenmiş ve o büyük vatan çocuğı da bir askerî mahkeme önüne çıkarılmıştı. Halbuki onun da bu toprakları ve bu ırkı sevmekten başka bir günahı yoktu. Mahkeme, her şeye rağmen Kemal'i beraat ettirdi. Ve Kemal'e uydurma bir suç yüklemek istiyen iğrenç ruhlu insanlar, Süleyman'a bile kalmıyan bu dünya evindeki ihtirasların en âdîsi olan mevki ihtirasının pençesinde, tarihin, kirli alınlarına yapıştırdığı alçaklığı, bu cıns insanların lâıyk oldukları o tek rütbeyi, o müthiş damgayı tarih boyunca taşımaya hak kazandılar. O mahkemenin başkanı olan Suphi Paşa, bu âdil ve kahraman hareketiyle bugün tarihin müstesna bir örneğidir. Halbuki bu vehme kur-

ban giderek alına yüzyılların silemeyeceği bir lekeyi de yapıştırabilirdi.

Onun içindir ki beni beraat ettirin demeyeceğim. Çünkü benim için suç olarak gösterilen de bu toprakları ve bu ırkı sevmekten başka bir şey değildir. Yurdumu, ırkımı seviyorum. Onun içindir ki Türk ırkçısıyım. Bu sevginin manasını anlamıyanlara sözüm yoktur. Eğer bu bir günahsa beni mahkûm ediniz. Bu mahkûmiyeti övünçle kabul ederim, şeref sayarım.

Sizden adalet bekliyorum da demeyeceğim. Çünkü adalet her mahkemenin tabii vazifesidir. Ve bunu istemeye lüzum yoktur. Çünkü bir mahkeme âdilse ondan adalet istemek manasız, âdil değilse o zaman büsbütün manasızdır» diye meydan okumazdım.

Hasan Ali'nin göstermek istediği karakterdeki bir insan, mevkuf olarak yargılanmakta bulunduğu bir askerî mahkeme karşısında, hem de 1944 yılının malûm havası içinde, böyle sözler söyleyebilir mi?

Görülüyor ki Hasan Ali, burada da yanlış kapı çalmıştır. Zaten onun doğru çaldığı hangi kapı var ki?..

7. Hasan Ali'nin, elinden bir türlü bırakmak istemediği çarpık silâhlardan birisi de, yaratılmasındaki âmillerden olduğu, ırkçılık-turancılık davasıdır. Kitabında bizi (aklınca) küçük düşürmek için her fırsatta bu meseleye temas ediyor. Hem de (yine aklınca) bu hususta bir de taktik kullanıyor. Bu, meşhur nutku dolayısıyla, devlet reisinin de adından faydalanmak kurnazlığıdır. Bu suretle Atatürk'ü yapmak istediği gibi İnönü'yü de hırslarına âlet etmeye çalışıyor.

Fakat Hasan Ali'nin kitabı Avusturya'da boşunadır.

Çünkü onun türlü şekillerle kötü göstermeye çalıştığı ırkçılık-turancılık davasının gerçekte bir «*türkçülük düşmanlığı davası*» olduğu artık bütün memleketçe anlaşılmıştır. Bunun böyle olduğunu söyleyen sadece biz değiliz. Bunu kızılarla türkçülük düşmanı dalkavuklardan başka herkes söylüyor. Hatta bunu, Hasan Ali'nin de mensup bulunduğu Halk Partisinin ciddi karakterli milletvekilleri bile söylüyor. Hasan Ali bunların farkında değil mi? Hasan Ali, bunların farkında bulunmaz olur mu? Fakat ne yapsın? Karşısında bir kale gibi duranlara karşı kullanmak için elinde bunlardan başka silâh yok ki...

Benim için «*ırkçılık-turancılık davasının sanıklarındandır*» diyor. Evet, uzun müddet bu davanın sanığı olarak bulundum. Hattâ bu uğurda bir yıl iki ay da hapis yatım. Fakat bu benim iftiharımdır. Bugüne kadar olan hayatımın en büyük iftiharıdır. Çünkü mert olmıyan eller tarafından yaratılan bu dava ile millet ve milliyetçilik yolunda ıstırap çekmek şerefine ulaştım. Bununla nasıl övünç duymayım? Hasan Ali'nin ve Hasan Ali gibilerin bu iftiharın manasını anlıyamıyacaklarını takdir ediyorum. Ne yapalım. Tanrı, beş parmağı bir yaratmamış..

Onun için Sıfırın, marifetlerinden biri olan ırkçılık-turancılık kitabından «*bu kitap onları fikri cepheleriyle, Türk inkılâp tarihi enstitüsünün bir vesikası olarak tarihe vermiştir*» diye bahsetmesi de boştur. Evet, bu kitap tarihe verilmiş bir vesikadır. Fakat tek parti devrinin karakterini gösteren bir vesika.. Yani emir kulluğunun, dalkavukluğun, iftiranın ve yalanın şaheser bir vesikası... Tarih; bu kitaptan Hasan Ali'nin yazdığı gibi değil. benim dediğim gibi bahsedecektir.

Artık Hasan Ali, bizim bu şerefli sanıklığımızı bir tarafa bırakıp kendi müstakbel sanıklarının için hazırlanmaya

başlamalıdır. Biz, ellerimizin kollarımızın bağlı bir çağında, düşmanlarımız olan türkçülük düşmanlarının toplarla, tüfeklerle, bombalarla ve hattâ tanklarla yaptıkları ve uzun zaman devam ettirdikleri o müthiş taarruzlara rağmen, bugün kanunun ve vicdanların karşısında temize çıkmış insanlar olarak dindik ayakta duruyoruz. Acaba müstakbel sanık Hasan Âli de böyle bir mazhariyete erişebilecek mi? Artık onun düşünmesi gerekli olan işte bu meseledir.

Hürriyetin üzerine şal örtmeye kalkanlar gibi, hak ve hakikatin üstünü şal ile örtmeye çalışan Hasan Âli de işte sonunda partiyi kaybetti. Halbuki o bu davayı kazanmak için neler yapmamıştı? Hattâ kendisini erkekler gibi müdafaa edemediği için kadınlar gibi ağlamasını bile bu yolda bir koz olarak kullanmaya çalışmıştı. Fakat hiç bir şey kâr etmedi.

Hasan Âli, artık, davudi sesli nutuklarla, havayı bulandırmaya çalışan yaygaralarla, türlü dolaplar çevirerek, şunu bunu yaparak, hak ve hakikatları boğabilmenin mümkün olmayacağını -haylı acı bir şekilde de olsa- anlamıştır sanıyorum. Bu, ona bir ders olmalı ve bu dersten ders almasını bilmelidir.

Hasan Âli, artık türkçülerin karşısından da çekilmelidir. Çünkü şartlar ve silâhlar eşitleşince türkçülerle meydan savaşı yapmanın kolay bir şey olmadığını da görmüş bulunuyor. Esasen o, bize göre bir hasım da değildir. Bizim için hasmın bile zorlusu makbul, çetini değerlidir. Bizim, suratını kırmak için edip dediği zaman markalar gibi ağı-

yan mahlûklarla uğraşmak için harcıyacak öyle bol bol zamanlarımız yoktur.

Hasan Âli, artık bu memleket için sadece bir siyasi mevtadır. Kendisine «nâciz sıfır» diye bir rütbe vermek istemişse de, hakikatte tahtessıfır olduğu bile şüpheli olan bu solda sıfır, artık bunu idrak etmeli ve onun için de bu dünyadan göçünceye kadar bir köşede sessiz sedasız oturup kendisini unutturmaya çalışmalıdır.

6/XII/1947

Zonguldak

AYLI KURT

Yayınları

**İlerde mühim eserlerle zenginleşecektir. Bunların
başlıcaları şunlardır:**

1 — IRKÇILIK - TURANCILIK DAVASI

**Bu davayı doğuran bütün ruhî ve maddî sebeplerle Türki-
yedeki ırk mücadelesinin açık ve gizli sebepleri bu kitapta
teşrih edilecektir.**

2 — BÜYÜK TÜRKÇÜ DOKTOR

RIZA NUR

**Onun bilinen ve bilinmeyen tarafları, siyasî mücadelesi
ve gizli hakikatler.**

**Bu iki eser Türk tarihinin son çağlarını aydınlatacak
iki ölmez eser olacaktır.**

Broşür dizgiye verildikten sonra Sivas Öğretmen Okulunun 1938-39 mezunlarından (şimdi Zilede öğretmen bulunan) Rifat Başdoğandan bir mektup aldım. O da Sivas hâdisesinin nasıl bir yalan olduğunu belirtmektedir. Rifat Başdoğan'ın mektubundan da şu satırları alıyorum :

Çok Sayın Hocam,

Kenan Öner - H. Âli Yücel davası münasebetiyle, H. Âli Yücel'in ithamlarına karşı Tasvir gazetesindeki cevabınızı okudum Size atfedilen bu yersiz ithamlara karşı duyduğum teessür sonsuzdur. Eski Bakan : «Birgün mektepte sabahleyin bahçede [1] diyor Aman yarabbi, yalan da bu kadar olur. O zamanki talebeler bizsek böyle birşey olmadığına şerefimiz ve Türk-lüğümüz üzerine yemin ederiz. Bu gazeteyi o zaman beraber bulunduğumuz öğretmen arkadaşlarıma da okudum. Onlar da hayret ettiler. Kendileri de icabederse size savrulan bu ithamın yalandan başka birşey olmadığını isbata hazır olduk-larını söylediler.....»

[1] Hasan Âlinin malûm iftirası aynen alınmış olduğundan tekrarlamadım. N. S

AYLI KURT YAYINLARI

Büyük boy

Atsız	Edirneli Nazmî (Tükendi)
Atsız	Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar
Tolunay Atsız	Kırımın Osmanlı İmparatorluğuna Eklenmesi Meselesi (Tükendi)
Fahriye Arık	Neşri'nin Hayatı ve Eserleri
Orhan Şaik Gökyay	Dede Korkut (Tükendi)
Atsız	Dokuz Boy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi (Tükendi)
Nejdet Sançar	Tarihte Türk - İtalyan Savaşları

Atsız	Türk Edebiyatı Tarihi
-----------------	-----------------------

Küçük boy

Atsız	Sart Başına Cevap (Tükendi)
Atsız	Çanakkaleye Yürüyüş »
Atsız Yoldaş	Yarım Turan Benimdir
Atsız Yoldaş	Bir Bayrak Altına
Atsız	Dokuz Yüzüncü Yıl Dönümü (Tükendi)
Atsız	Dalkavuklar Gecesi (Tükendi)
Tevetoğlu	Türklüğe Kurban
Atsız	Hesap Böyle Verilir
Atsız	En Sinsi Tehlike
Nejdet Sançar	İrkımızın Kahramanları
Nejdet Sançar	Hasan Âli ile hesaplaşma